

Богданович Т. Г.,

Львівський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ

МЕТОДИЧНА СТРАТЕГІЯ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ВНЗУ

При виборі та застосуванні методів навчання найкращих результатів можна отримати при збалансованому використанні різних методів, адекватних меті та ситуації навчання. Інтегративний підхід забезпечує формування всіх компетенцій студента, відповідає принципам особистісно орієнтованого навчання, реалізує потенціал міжпредметних зв'язків.

Ключові слова: методи навчання іноземної мови, вибір методів, інтегративний підхід, формування компетенцій студента.

При выборе и применении методов обучения наилучших результатов можно добиться при сбалансированном использовании разных методов, адекватных цели и ситуации обучения. Интегративный подход обеспечивает формирование всех компетенций студента, отвечает принципам личностно ориентированного обучения, реализует потенциал межпредметных связей.

Ключевые слова: методы обучения иностранным языкам, выбор методов, интегративный подход, формирование компетенций студента.

In terms of method choice and use, the best results are achieved by means of balanced correlation of various methods relevant to the objectives and situations of teaching. The integrative approach ensures students' competence formation, meets the requirements of personality-oriented education, realizes the potential of inter-subjects links.

Key words: methods of foreign language teaching, choice of methods, integration approach, developing student's competencies.

Важливою умовою та запорукою постійного навчання протягом життя, що є одним із положень загальноєвропейських освітніх рекомендацій, необхідним компонентом повноцінної професійної діяльності спеціаліста, є іншомовна компетенція. Відтак, предмет іноземної мови стає одним із провідних у вищій школі, оскільки саме він дає ключі до отримання інформації про новітні технології у галузі майбутньої професії студента, уможливує партнерське спілкування фахівців, допомагає ширше презентувати та поширювати результати своїх наукових пошуків, вирішувати професійні проблеми спільно із колегами з інших країн.

В умовах європейської інтеграції, розвитку науково-економічних зв'язків України в системі іншомовної освіти країни відбуваються значні зміни. Особливо актуальними можна вважати посилення загальної тенденції інтерактивного вивчення іноземної мови, акцент на розвитку соціально-культурної та професійної компетенції. Забезпечення необхідного рівня сформованості професійно-комунікативного компонента володіння іноземною мовою, диверсифікація та індивідуалізація освіти, акцент на практичній та професійно-детермінованій спрямованості навчання – основні концептуальні засади вищої освіти сьогодні.

Такі зміни освітніх парадигм потребують відповідних змін і у всій системі викладання іноземної мови у вищому навчальному закладі. Кожний компонент цієї системи – зміст, форми, методи та засоби навчання – повинні бути адаптовані до того, щоб уможливити розвиток у студентів ряду необхідних компетенцій (мовної, комунікативної, соціально-професійної, міжкультурної, стратегічної).

Важливою проблемою, яка завжди стояла перед викладачем іноземної мови як на етапі планування, побудови структури заняття, так і при реалізації кожного його фрагмента і яка є особливо важливою зараз при великому розмаїтті методико-педагогічних рішень, є проблема вибору. В наш час, коли свобода вчителя при застосуванні різних методичних принципів є загальноприйнятою і підтверджена документами освітянських установ різних рівнів, успішними, влучними можна вважати ті рішення щодо стратегії навчання, які базуються на інтуїції, власному досвіді викладача, з одного боку, і на науково обґрунтованих, загальноновизнаних доробках і рекомендаціях, з іншого.

Однією із тез, яка подана у матеріалах Ради Європи стосовно розвитку вищої освіти – *'An Introduction to the Current European Context in Language Teaching' (2004)*, є постійне збагачення методичних знань, розвиток професійної майстерності викладача. Одним із шляхів досягнення цього є глибоке вивчення теоретичної літератури з питань історії, характеристики та особливостей застосування окремих методів, чітке уявлення про відповідність їх ситуаціям навчання і, нарешті, трансформації теоретичних знань у професійні дії при проведенні заняття з іноземної мови.

Досвідчений викладач має, як правило, багаті знання про здобутки та стан методичної науки як в діахронічному плані, так і сьогодення.

Бувають випадки, коли серед безлічі методів, що класифікуються за видами мовленнєвої діяльності (e.g. *reading method, creative writing method*), лінгвістичними аспектами (e.g. *oral speech method, grammar-translation method*), логічними категоріями (*synthetical, analytical methods*), або які об'єднуються в певні "парасольки" – підходи до вивчення іноземної мови (e.g. *situational approach, communicative approach, natural approach*), викладач застосовує один – два методи. Така одноманітність методичної стратегії може мати негативні наслідки – гіпертрофовані знання, вміння та навички з одного аспекту і нехтування, брак компетенції – з іншого.

Як показує вивчення вітчизняної та зарубіжної практики викладання іноземної мови, останнім часом спостерігається стійка тенденція застосовувати елементи різних методів на різних етапах заняття в залежності від мети, матеріалу вивчення, рівня лінгвістичної підготовки групи. Так, *H. G. Widdowson*, ще в розквіт і час повального захоплення комунікативним підходом, коли формування лексико-граматичних навичок відійшло на задній план, стверджував, що діяльність викладача має носити еkleктичний характер.

Доцільно тут згадати і теорію *Natural Approach* С.Д. Крашена (*Stephen D. Krashen*) з його опозицією *acquisition : learning*, або хрестоматійну теорію про стадії вивчення іноземної мови Гарольда Палмера (*H.E. Palmer*), які пропонували застосовувати різні методи в умовах навіть одного заняття в залежності від мети, стадії та умов навчання.

Дж. Гармер (*J. Harmer*) пропонує свою теорію вивчення іноземної мови – *Balanced Activities Approach*, згідно якої акцент ставиться не на одному – двох оперативних методах чи аспектах діяльності, а на правильному виборі та послідовності застосування різних методів. Суттю підходу збалансованої діяльності є те, що в певній ситуації навчання застосовується комплекс методів, кожний з котрих є ефективним саме для цієї ситуації. Цей підхід, що базується на інтеграції певних методів, надає більше можливостей альтернативи, спрощує шлях до набуття мовно-комунікативної компетенції завдяки логічній моделі послідовності видів діяльності (I Input (a. roughly tuned; b. finely tuned). II Practice. III Output), використовує екстралінгвістичні ресурси. Так, на етапі пояснення і первинного засвоєння матеріалу традиційні методи з їх увагою до мовних вправ, розвитку мовної компетенції (*accuracy*) є цілком придатними. З метою дальшого розвитку практичних навичок мови (*directed, semidirected practice*) можна застосовувати більшість відомих методів (e.g. *direct, audio-lingual, community, situational, total physical approaches etc*). Для розвитку комунікативної компетенції студентів (*fluency*) неоцінним є досвід комунікативного та ситуативного підходів. Комунікативно орієнтоване навчання і сьогодні є одним із пріоритетів викладання іноземної мови у вищій школі, але вже ні у кого не викликає сумнівів те, що комунікативної компетенції можна досягти при умові добре сформованих мовних навичок, розвиток яких досягається різними методами. Дж. Гармер вважає, що саме підхід збалансованої діяльності, як ніякі інші, забезпечує системність, циклічність, варіативність навчання, робить його особистісно орієнтованим, розкриває потенціал внутрішньої мотивації.

Актуальність проблеми методичної стратегії викладача іноземної мови набуває особливого значення в умовах підготовки спеціалістів, здатних використовувати іноземну мову як інструмент для отримання нової інформації, як засіб свого фахового росту в ситуаціях професійного спілкування. Найпотужнішим знаряддя цього є впровадження у процес навчання іноземних мов інформаційно-комп'ютерних та телекомунікативних технологій. Саме вони надають можливість швидко, ефективно, персоналізовано створити та застосувати певний методичний інтеграл для проведення заняття, циклу занять, курсу, метою яких є не просто вивчення іноземної мови, а професійне зростання через оволодіння цією мовою. Можливість акцентуації професійного контексту навчання робить новітні технології унікальним засобом, який спрощує, прискорює професійне зростання майбутнього фахівця, готує його до спроможності розуміти, шукати, відбирати інформацію за фахом, адекватно реагувати та діяти в умовах професійної та соціальної комунікації, застосовувати іноземну мову як спосіб організації самонавчання та постійного фахового вдосконалення.

Новітні технології уможливають безліч варіантів презентації мовного матеріалу, лексико-граматичної практики, контролю та тестуванню знань, вмінь та навичок студентів. Саме вони спрощують створення різних ситуацій навчання (індивідуальної, групової, самостійної та автономної роботи) та спілкування з врахуванням індивідуальних можливостей та інтересів студентів, забезпечують інтерактивне аудіовізуальне середовище, в повній мірі реалізуючи принцип інтерактивності навчання. Доступ до найширшого кола нових джерел інформації по фаху, участь в форумах та роботі груп за професійними інтересами, можливості моделювання науково-виробничих ситуацій сприяють науково-практичному та інтелектуальному розвитку студента як майбутнього спеціаліста. Стимулювання когнітивних навичок студентів при здобуванні знань засобами іноземної мови сприяє інтеграції знань, отриманих і з інших навчальних предметів, що реалізує принцип міжпредметних зв'язків.

Таким чином, при роботі з використанням новітніх технологій застосовуються компоненти різних методів з метою формування мовно-комунікативних, соціо-професійних та стратегічних компетенцій студента.

На наш погляд, немає підстав протиставляти методи як старі, традиційні та сучасні, новітні. Зміст, мета, особливості застосування кожного метода залишаються ті самі. Змінюються умови та форми реалізації методів, спостерігається тенденція до більшої інтегрованості різних методів. Важливо те, щоб теоретична обізнаність викладача, його практична майстерність були достатніми для того, щоб прийняти правильне рішення як щодо вибору та застосуванню певного методу на певній стадії навчання, так і щодо правильної збалансованості, співвідносності, інтегралу різних методів та їх послідовності, адекватних меті та ситуації навчання.

В наш час змін освітянських парадигм, коли навчання іноземної мови розглядається не просто як опанування певного набору навичок і вмінь, а як процес формування компетенцій діяльнісного характеру, як спосіб реалізації особистісних потреб студента, саме такий підхід інтеграції компонентів різних методів видається найбільш ефективним, універсальним і логічним.

Література:

1. Величко Г. Г. Комп'ютерні технології навчання: Зб. наук. пр. – Київ-Вінниця, 2002.
2. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К. : Ленвіт, 2003.
3. Науменко Л. П. Основи теорії мовної комунікації. – К.: Інститут філології Київського національного університету ім. Тараса Шевченка, 2005.
4. Harmer, Jeremy. *The Practice of Foreign Language Teaching*. – Longman, 2001.